

Het eigen weggetje

Op daltonbasisschool Waterland hebben we jaren gewerkt met keuzewerk. Daar waren leraren best druk mee. Afgelopen jaar hebben we geconcludeerd dat we leerlingen veel meer zelf kunnen vragen wat hun doelen zijn, wat ze willen doen en wat ze willen leren. Dat heeft geresulteerd in het werken met 'eigen weggetjes'. Dit artikel gaat over hoe dat werkt en wat dat op school te weeg heeft gebracht.

Wendelien Romijn *

Vier soorten doelen

Vanuit onze maatschappelijke taak als school leren we de leerlingen de kennis en vaardigheden aan die in de kerndoelen benoemd zijn. Daarnaast streven we doelen na die voortvloeien uit onze daltonvisie. Denk in dit verband bijvoorbeeld aan burgerschapsvaardigheden en 21ste-eeuwse vaardigheden. Er zijn ook doelen die te maken hebben met de daltonkernwaarden: leren om zelfstandig en samen te werken en te reflecteren. Maar de school is ook een plek waar leerlingen mogen leren wat ze zelf willen leren. Dan gaat het om het persoonlijk belang van onderwijs en ontdekken ze eigen voorkeuren, interesses en talenten. Om die reden hebben we ervoor gekozen het keuzewerk meer in handen van de leerlingen zelf te leggen. In plaats van dat wij als leraren ook nog eens het keuzewerk bepalen, doen leerlingen dat nu zelf. Het eigen weggetje biedt ons de kans om meer werk te maken van 'eigenaarschap'. Leerlingen leren immers niet voor de juf of meester maar voor zichzelf.

Evaluatie van het keuzewerk

We hebben afgelopen jaren regelmatig op studiedagen gesproken hoe we het keuzewerk zo goed mogelijk zouden kunnen organiseren. We zijn in ze

gegaan met de ideeën van Gardner over meervoudige intelligentie. Dat heeft zeker tot mooie leerprocessen geleid, maar het bleef keuzewerk, werk dat je als kind pas ging doen als de rest van de weektaak af was. Het keuzewerk stond onderaan de weekplanning. Er stond niet echt een doel bij. Er werd dan ook niet echt doelgericht gewerkt. Er zat geen plan achter en leerlingen waren er ook vaak niet echt bij betrokken. Ze waren niet echt eigenaar. Vaak was keuzewerk toch vooral spelen. Het maakte dat de weektaak een 'klaar-af-taak' werd, om maar zo snel mogelijk klaar te zijn en tijd over te houden om te spelen.

Leerlingen zagen het een beetje als: ik hoef even niks. Het was een soort vrijheid zonder kaders.

Eigenaarschap

Op een studiedag over eigenaarschap is vervolgens de keuzetaak en het keuzewerk besproken. We zijn ook op een andere daltonschool gaan kijken, die excellent was op 'eigenaarschap'. Een film over het eigen werk op die school hebben we ter inspiratie in ons eigen team laten zien.

We zijn nadere onderbouwing van ideeën ook de literatuur in gedoken en enthousiast en geïnspireerd geraakt. Via de aanpak van Stichting Leerkracht, die we in ons eigen team al hanteren

met doelen, planningen, acties en met ontwikkel- en verbeterborden zijn we op het idee van 'eigen weggetjes' gekomen.

Twee versies van het eigen weggetje

Na een periode van experimenteren, zijn we uitgekomen op een tweetal formulieren voor eigen weggetjes. Er is een formulier voor groep 2 tot en met 4 en één voor groep 5 tot en met 8. Interessant was om te zien dat veel leerlingen er in eerste instantie moeite mee hadden om echt een eigen leer- of werkdoel te formuleren. Ze bleven vaak dichtbij de schoolse doelen, zaken die ze gewend waren om aan te werken. Leerlingen formuleerden bijvoorbeeld als doel om sneller te leren lezen, om cijfers of bepaalde letters beter te leren schrijven.

Langzamerhand werd er vrijer en ook wilder gedacht: Engels leren lezen; met een kroontjespen leren schrijven; origami leren vouwen. Met name in de bovenbouw gaan leerlingen nu helemaal los. We hebben inmiddels leerlingen die een griezelverhaal wilden leren schrijven, een boek wilden maken, eigen kledingstuk wilden ontwerpen, een spannende film maken en we hebben zelfs leerlingen gehad die een talentshow wilden leren organiseren.

De talentenshow

Intrinsiek en planmatig

Het interessant van de eigen weggetjes is, dat leerlingen vanuit intrinsieke motivatie tot iets komen. Ze komen letterlijk met een plannetje in het hoofd op school. Ze blijven na school nog overleggen of werken, niet omdat ze huiswerk hebben, maar omdat er geoefend moet worden met bijvoorbeeld de belichting voor de talentenshow of er moet nog een stukje film opgenomen worden.

De formulieren die we ontwikkeld hebben, helpen bij het maken van een plan. Hoe wild het idee ook is, er is altijd een doel en er zijn criteria waarmee ze achteraf kunnen onderzoeken of ze hun eigen doel bereikt hebben. Er zijn benodigdheden waarover ze moeten beschikken om te werken. Dan is het nodig om acties te plannen en ook om daar een idee van de tijd bij te bedenken. Hoeveel tijd gaat iets kosten en wanneer gaan we dat doen. En ze werken ook altijd naar een eindproduct toe.

Achteraf wordt er ook altijd gereflecteerd. Wat ging goed? Waar ben ik trots op? Wat was er moeilijk? Wie heeft je geholpen? En ook: wat weet je nu of kun je nu wat je eerst niet wist of kon.

Mooi is ook dat leerlingen door hun eigen weggetjes zich sociaal ontwikkelen en in meer levenschte

situaties verzeild raken. Ze mogen samenwerken, maar moeten samen zaken organiseren.

Als jij een talentenshow voor de school wil organiseren, ga dan maar langs alle klassen met de vraag wie er mee wil doen. Regel een podium, belichting, een microfoon en een trofee voor de winnaar. Maak een uitnodiging met een aankondiging en regel ook de jury. En als jij origami wil leren vouwen, dan zul je zelf op zoek moeten naar iemand die je dat kan leren. Bel die persoon maar op, vraag of die jou dat wil leren. Maak een afspraak.

Hetzelfde met het ontwerpen van eigen kleding. Dan heb je echt een naaimachine nodig, moet je lappen stof regelen, een ontwerp maken. Wie kan je dat leren? En wie kan je daarbij helpen? Leerlingen komen ook met veel ideeën over burgerschap en over duurzaamheid. Het project Groen moet je doen, bijvoorbeeld. Ze organiseerden een benefit met koekjes bakken en verkopen voor een mooi doel.

Een meisje uit groep 8 wilde wel eens weten wat een directeur eigenlijk doet. Zij werd gebombardeerd tot de mini-adjunct van de school. Ze kreeg de taak om de jaarlijkse bestelling van nieuwe boeken voor de bibliotheek te regelen. Er was een flink budget beschikbaar. Ze inventariseerde wat er onder de leerlingen leefde en wat het nieuwe aanbod van boeken was. Belde naar de boekenwinkel of ze eens langs mocht komen.

Coaching bij het eigen weggetje

Niet alle leerlingen komen snel met eigen ideeën. Een gesprek helpt ze dan vaak wel op weg. Coaching gaat er ook vaak over dat het allemaal haalbaar blijft. Je moet leerlingen leren doelen klein te houden of kleiner te maken. Perfect Spaans leren spreken is natuurlijk niet echt haalbaar in een schoolse context. We gaan met elke leerling het gesprek aan over wat er wel mogelijk is. Leren tellen tot 100 in het Spaans misschien? Kun je met Google Translate omgaan?

De eigen weggetjes zijn inmiddels kleine en grote projecten. We hebben de weekplanning erop aangepast. Het eigen werk staat nu bovenaan de weekplanning.

Mooier kun je het niet krijgen. De eerste ervaringen zijn geweldig. Het eigen werk vinden de leerlingen belangrijk. Het is niet meer iets vrijblijvends dat je mag doen. Ze moeten het van zichzelf. Er is focus. We hebben de eigen keuze belangrijk gemaakt. De leerlingen zijn zo gemotiveerd dat ze thuis ook aan het eigen weggetje willen werken. Een meisje dat graag Tsjechisch wilde leren, vertelde onlangs: "Ja hoor, ik doe er thuis ook stiekem wel wat aan!" Mooier kun je het niet krijgen.

*) Wendelien Romijn is daltoncoördinator van daltonbasisschool Waterland in 's-Gravenhage.

naam: polder
datum: 3 feb 2023

Eigen weggetje

dit wil ik leren
ik wil leren origami vouwen

dit weet/kan ik:
vrouwen z'n lieff
lijmen schaar

dit heb ik nodig:
papier

tussenstap:
op de telefoon kijken welke dier ik wil maken

tussenstap:
dier kiezen en vouwen

tussenstap:
het dier gaat van een en afmaken

dit kan/weet ik nu:
ik kan zonder
schaar en lijm vouwen

naam:
datum:

Eigen weggetje

Doel
Wat wil je leren?
een talentenshow organiseren, iets goed kunnen organiseren

Criteria
Welke dingen wil je aan jouw eigen werk? Wanneer ben je tevreden?
• deelnemers
• heb de power point opgesteld
• loopt volgens planning

Benodigdheden?
Welke materialen heb je nodig?
• ruimte voor de
• sandwich + foto's
• school meubels
• prijs voor de beste idee (10€)

Acties
Welke acties moet je uitvoeren om het doel te bereiken?

Planning
Hoeveel tijd werk je aan jouw eigen werk? Wanneer ben je klaar?
Tijd/datum: Klaar

1	Overleggen met directie +	
2	Powerpoint maken	9 dec
3	deelnemers vinden	16 dec
4	fluimie + podium (rij)	19-22 dec
5	voorbereiden	
6	talentenshow maken	

Checklist

- Heb je een doel?
- Heb je een gesteld?
- Weet je welke benodigdheden er nodig zijn?
- Weet je welke acties er nodig zijn?
- Weet je wat je gaat laten zien?
- Heb je een planning gemaakt?

Eindproduct
Wat ga je leren zien wanneer je klaar bent?
talentenshow leren zien

Eind datum: eind januari

Paraf Jeroen: [Handwritten Signature] Datum: 30-11

Twee formulieren voor eigen weggetjes